

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI
SIMPOZIJ »LENJIN I
SUVREMENOST«

Fakultet političkih nauka u Zagrebu iskoristio je stotu obljetnicu Lenjinova rođenja da u obliku međunarodnog simpozija 7., 8. i 9. svibnja 1970. organizira¹ eminentnu filozofsku i znanstvenu raspravu teoretskog i praktičkog djela tog revolucionara i znanstvenog radnika i time **političke i povijesne** ličnosti per excellence.

To da Simpozij nije imao prigodni i svečarski karakter bilo je očito već od samog njegovog početka kako iz prigodnih riječi izgovorenih prilikom otvaranja Simpozija predsjednika Organizacionog odbora dr Davora Rodina², pozdravnog govora Rektora Sveučilišta prof. dr Ivana Supeka koji je u općenitim crtama razmotrio Lenjinovu ličnost i djelo s obzirom na povijesnu situaciju u Evropi u njegovo doba, te Lenjinov stav naspram radikalnih prodora u fizikalnim znanostima u njegovo vrijeme, tako i iz pozdravne riječi Marinka Grujića koji je razmotrio konkretne političke okvire i principe političkog djelovanja prisutne pri realiziranju jugoslavenskog puta u socijalizam, a koji principi i okviri imaju svoj korijen u Lenjinovoj osobi.

U radu Simpozija učestvovalo je oko petnaestak učesnika iz inozemstva (Austrije, SR Njemačke, Italije, Mađarske, Rumunjske i Velike Britanije) i oko tridesetak iz Jugoslavije (Beograda, Ljubljane, Novog Sada, Sarajeva, Skopja i Zagreba), što je, usprkos velikom broju, tek dio od onih koji su bili pozivani. Tako su pozivi za učestvovanje upuće-

ni raznim institucijama i pojedincima u SSSR, DR Njemačku, Poljsku, Čehoslovačku i Francusku, ali ni iz jedne od tih zemalja nažalost nije došao ni jedan učesnik. Poznati filozof Georg Lukacs pismeno je izrazio svoje žaljenje što ne može sudjelovati u radu Simpozija i dao autorska prava za objavljivanje njegovog predgovora posljednjem izdanju njegove studije o Lenjinu. Tu međunarodnu raspravu filozofa, sociologa, politologa i ekonomista na svoj je način omogućila ekipa vrhnih simultanih prevodilaca.

Problematski čvor koji bitno konstituira Lenjinovo cjelokupno djelo, fundamentalno ga određuje, odnos teoretskog i praktičkog, ideala i zbilje, dogme i revolucije bio je razmatran u gotovo svim aspektima (politologijskom, polit-ekonomskom, sociologijskom, filozofijskom i kulturno-povjesnom) programa³ Simpozija, što samo govori o tome da načelo preobrazbe, koje se u sferi teorije preobražava u načelo kritike bitno određuje sve te znanosti, osobito ako im se pristupa kao političkim znanostima. Kako to sugerira i naziv Simpozija čitava rasprava oko Lenjina imala je namjeru da uoči ono u njegovu djelu što daleko presize njegovo vlastito vrijeme i na ovaj ili onaj način zadire u naše, i time nam se pokazuje kao problematično, vrijedno toga da bude tematizirano i tako je suvremeno; i to suvremeno ne samo za onaj dio svijeta koji je svoju suvremenost odredio kao socijalizam. Tema rasprave tako su bili različiti politički oblici i institucije (sovjeti, samoupravljanje, demokracija), ekonomska problematika (robna proizvodnja, NEP), metodičke rasprave o Lenjinovom djelu (posebno njegove 'Dr-

žave i revolucije') i na općenitom filozofijskom nivou često problem spontanosti, čime je dodirnuta Lenjinova koncepcija povijesti. Tu se dakako uklapa i razmatranje Lenjinovog povijesnog mjesta, a tema odnosa filozofije i politike svakako ima u Lenjinovu djelu primjereni materijal svojeg razmatranja.

Svako daljnje razmatranje referata prekoračuje okvire ove informacije, ali Zbornik sa svim materijalima Simpozija već je u štampi, tako da će temeljni rezultati Simpozija biti dostupni široj javnosti i tako biti izloženi apetitima javnog interesa a time dakako i kritike.

NAPOMENE:

1. Ovdje navodimo neke organizacione detalje Simpozija koji su bitno konstituirali njegov karakter i stil, a koliko je nama poznato, nisu objavljeni nigdje osim u materijalima Simpozija. Simpozij je pripremio Organizacioni odbor u sastavu: Baletić dr Zvonimir, Burger Hotimir (tajnik), Despot Đuro, Dragičević dr Adolf, Marušić dr Ante, Mikecin Vjekoslav, Mimica Vatroslav, Pažanin dr Ante, Pejović dr Danilo, Rodin dr Davor (pretsjednik),

Sabolović dr Dušan i Vukadinović dr Radovan, a šire konzultativno tijelo predstavljao je Počasni odbor Simpozija u sastavu: Augustinčić Antun, Bjelajac-Derossi Ema, Bijelić Srećko, Blažević Jakov, Bojanić Ivo, Gamulin dr Grga, Grujić Marinko, Kaleb Vjekoslav, Kolar Josip, Krleža Miroslav, Lang dr Rikard, Mrzović Karlo, Novak Božo, Rukavina dr Milivoj, Sirotković dr Jakov, Suplek dr Ivan, Sutlić dr Vanja, Vranicki dr Predrag i Vrhovac Josip.

2. Navodimo čitav tekst:

»Drugarice i drugovi, poštovani kolege«

sastali smo se da ovim skupom obilježimo 100-godišnjicu rođenja V. I. Lenjina. Njemu kojem znanost nije bila tek sredstvo zbrinjavanja života nego život sam jedva da je moguće prirediti adekvatniju formu evokacije.

Vrijeme u kojem je živio i radio, napose odlučujuće razdoblje od 1905. do 1924. godine bilo je po svemu novo i prijelomno. U svim oblastima života i duhovnog stvaralaštva u filozofiji i znanostima, u literaturi i glazbi, slikarstvu i arhitekturi posvuda se budio moderni svijet.

Stjegonoša socijalno-političkih inovacija, radikalni revolucionarni kritičar zastarjelih tradicionalističkih oblika socijalnog života i tvorac novih oblika zajednice bio je V. I. Lenjin.

Za njega bi se s pravom moglo kazati ono što je još Hegel rekao o velikim svjetsko-povijesnim osobama: »Svjetsko-povijesni individuum nema one trijeznoće da bi se htio mnogo obazirati na ovo ili ono, ne-

go posve bezobzirno pripada jednom cilju.«

Naše vrijeme, današnji svijet živi od tekovina, od inovatorskog impulsa tog velikog revolucionarnog doba. Naša zemlja može biti ponosna što je zarana sudjelovala i što još uvijek sudjeluje u revolucionarnom pokretu za temeljnu preobrazbu društvenog života, pokreta što ga je do jasnoće principa oblikovao Lenjin.

O njemu je 1924. godine s revolucionarnim patosom pisao Miroslav Krleža: »Vladimir Iljič Lenjin javio se u evropejskoj drami kao pojava Fortimbras i Ričmonda u Šekspirovim dramama i ko nema mozgovne sposobnosti da tu junačku figuru zamisli na krvavoj pozadini klaonice evropejske kao stegonošu osvjetnika taj nije doživio ovo naše vreme i nikada ga neće shvatiti . . . I kao ideolog i kao konstrukter i kao čovek, Lenjin je svetla pojava našeg vremena, junak koji je pokazao kako bi trebalo živjeti u kaosu i razvratu kada se na svakom koraku zapaza kako se stare forme lome pod težinom novih problema i kako su svi klišeji suviše nedostatni da bi odgovorili likvidnosti i ritmu zbivanja.«

Odlučivši se da stotu obljetnicu rođenja V. I. Lenjina obilježi međunarodnim znanstvenim simpozijumom Fakultetu političkih nauka kao organizatoru bilo je stalo do toga da na najprimjereniji način osvjetli značenje ove izuzetne svjetsko-povijesne ličnosti.

Posve je razumljivo da znanstveno osvjetljavanje svjetsko-povijesne ličnosti Lenjinovog formata može imati samo onda svoj puni smisao ako nam njegova misao pruža povoda da izrazimo bit naše vlastite zbilje. Tu mogućnost Lenjinovo djelo nedvosmisleno i pruža jer kao svako veliko djelo stoji u permanentnom protutaktu s vlastitim ljudski ograničenim povijesnim vremenom i povijesnim prostorom te tako postaje razumljivo i drugim vremenima i drugim prostorima.

Organizatoru susreta bilo je stalo do toga da se obljetnica rođenja ovog velikog mislioca i revolucionara obilježi susretom najuglednijih internacionalnih poznavalaca, interpreta, sljedbenika poštovalaca pa i kritičara Lenjinovog svjetsko-povijesnog djela. Takvu inicijativu organizatora opravdava ne samo zahtjev naše suvremenosti nego i samo Lenjinovo djelo kojega značenje i jest u nedogmatskoj otvorenosti prema zbiljskim tokovima povijesnog života.

Uzimajući ovo u obzir organizatoru susreta bilo bi posebno stalo da se učesnici razgovora pokušaju koncentrirati manje na već uobičajenu polemiku s različitim interpretativnim pristupima Lenjinovu djelu, a više na znanstvenu analizu suvremene zbilje sa stajališta Lenjinova određenja revolucije i socijalizma.

Naglašavajući znanstveno obilježje susreta i sugerirajući sudionicima disciplinarni: politološki, sociološki, političko-ekonomski, filozofski i kulturno-povjesni pristup Lenjinovu opusu organizator je potpuno svjestan svih manjkavosti parcijalnog pristupa cjelovitom Lenjinovom djelu. Pa ipak organizator vidi i bitne prednosti ovakva pristupa te ga stoga i predlaže.

Ponajprije znanstveni pristup kako Lenjinovom opusu tako i suvremenoj zbilji osigurava solidnu branu protiv ishitrenih ideologijskih o-

dređivanja i opredjeljivanja za ili protiv ove ili one već uhodane interpretacije kako naše suvremenosti tako i Lenjinova djela te tako drži otvorenim vrata za kreativno rasplitanje kako zbiljskih problema suvremenosti, tako i ideologijskih mistifikacija vezanih uz Lenjinovo djelo i njegovu široku povijesnu rezonanciju.

Dakako znanstveni pristup Lenjinovu djelu diktiran je i jednom još važnijom okolnošću koju valja još otvorenije iznijeti.

Može li se u naše znanstveno doba suvremeni socijalistički i komunistički pokret lišiti savezništva sa znanošću a da time bitno ne ugrozi i dostignuća Lenjinove svjetsko-povijesne akcije i njegovu viziju znanstvenog socijalizma kao iz temelja novog znanstvenog života.

Vodeći računa o svim tim okolnostima organizatoru je posebno stalo do toga da se znanstveni razgovor o Lenjinovom djelu i njegovim suvremenim odjecima vodi s pozicija naše suvremene zbilje da naime na Simpoziju dođu do riječi podjednako okolnosti u kojima je Lenjinovo djelo imalo utjecaja na naš socijalistički i komunistički pokret u prošlosti a kakav ima u sadašnjosti na naš put samoupravnog socijalizma.

Pozivajući uvažene inozemne goste na ovaj susret organizatoru je bilo posebno stalo do toga da se o internacionalnim odjecima Lenjinova djela čuje iz prve ruke od poznatih međunarodnih stručnjaka s Istoka i Zapada.

Ukoliko se ostvare ove osnovne zamisli tada organizator vjeruje da će Simpozij pružiti priliku da se o Lenjinovom djelu progovori na objektivno znanstveno obrazložen način.

Stvaranje atmosfere u kojoj bi ne za volju apstraktne tolerancije različitih međusobno oprečnih uvjerenja, nego za volju same stvari socijalizma kojoj je Lenjin bio besprimjerno odan, prevladao duh znanstvene širine nad duhom ideologijske skučenosti, bila je i ostala središnja namjera organizatora znanstvenog simpozija »Lenjin i suvremenost.«

Ovime proglašavam naš Simpozij otvorenim.«

o. Ovu je navodimo cjelokupni radni dio programa Simpozija:

Poslije pozdravnih govora Simpozij je prvog dana počeo sa raspravom politološkog aspekta Lenjinova djela koji su u svojim referatima razmotrili: Dr Ivan Babić (Zagreb), Demokracija kao tema kontroverzi između Lenjina i Rose Luxemburg; Dr Radovan Vukadinović (Zagreb), Lenjinova uloga u stvaranju sovjetske vanjske politike; Dr Čazim Sadiković (Sarajevo), Lenjin i državnost u socijalističkom društvu; Dr Jovan Đorđević (Beograd), Lenjin, mislilac savremene epohe (autor nažalost nije prisustvovao radu Simpozija, iako je poslao svoj referat); Lelio Basso, (Roma), Lenjin i Marx — revolucija u centru i revolucija na periferiji kapitalizma; Nerkez Smailagić (Zagreb), Opće značajke suvremenosti Lenjinova djela; Dr Iring Fetscher (Frankfurt/Main), Spoznajna teorija i teorija klasne svijesti kod V. I. Lenjina; Dr Branko Đukić (Beograd), Lenjinovo učenje o komunalnom samoupravljanju; Branko Caratan (Zagreb), Lenjin i samoupravljanje; Dr Borislav Đurović (Novi Sad), Lenjin i unutarpartijski odnosi; Mitar Miljanović (Sarajevo), Lenjin i sovjeti — karakter sovjeta u političkom razvitku SSSR-a do 1924; Zlatko Cepo (Zagreb), Lenjin i radnička opozicija. Ta prva sjednica odvijala se uz pretsjedavanje dr I. Babića, dr I. Fetschera, V. Mikecina kao članova i dr A. Marušića kao pretsjednika radnog pretsjedništva.

Političko-ekonomski aspekt Lenjinova djela razmotren je uz pretsjedavanje N. Smailagića kao pretsjednika i L. Bassa, dr A. Dragičevića, Dr D. Sabolovića i dr R. Vukadinovića kao članova pretsjedništva, a podnijeti su slijedeći referati: Dr Zvonko Baletić (Zagreb), Lenjin i nova ekonomska politika; dr Dušan Čalić (Zagreb), Tretiranje robne privrede u djelima V. I. Lenjina i suvremena etapa izgradnje socijalizma; dr Bogdan Čosić (Zagreb), Podrštvoavljenje rada i proizvodnje — jedan od temelja Lenjinova shvaćanja razvoja proizvodnih snaga; dr Sava Zivanov (Beograd), Neki osnovni elementi Lenjinove koncepcije

socijalno-ekonomskog preobražaja Rusije nakon osvajanja političke vlasti; dr Marko Veselica (Zagreb), Aspekti ekonomske organizacije federacije jugoslavenskih naroda u svjetlosti Lenjinovog shvaćanja međunarodnih odnosa.

Treća plenarna sjednica imala je za temu sociološki aspekt Lenjinova djela; pretsjedavao joj je dr Z. Baletić uz pomoć dr E. Čimića, dr B. Ibrahimpašića, dr R. Miliband i dr D. Šepića, a podneseni su slijedeći referati: dr Ante Marušić (Zagreb), Lenjinovo djelo između ideje i revolucionarne zbilje; Ralph Miliband (London), Lenjinova država i revolucija; dr Esad Čimić (Sarajevo), Lenjin o religiji; Umberto Cerioni (Roma), Lenjinova metoda socijalne analize; dr Besim Ibrahimpašić (Sarajevo), Lenjinova misao između dogme i revolucionarne prakse; Mladen Caldarić (Zagreb), Lenjin o znanstvenim osnovama socijalističke kulturne politike; dr Franz Marek (Wien), O demokraciji proizvođača; Eduard Kale (Zagreb), Lenjinovo pomirenje odnosa ideala i zbilje.

Četvrta plenarna sjednica posvećena filozofijskom aspektu Lenjinova djela odvijala se uz pretsjedavanje dr A. Pažanina, a članovi radnog pretsjedništva bili su dr J. Josifovski, dr J. Lukacs, dr F. Marek i dr Pejović. Podnijeti su slijedeći referati: dr Davor Rodin (Zagreb), Povijesno mjesto V. I. Lenjina; dr Josef Lukács (Budapest), Lenjin: teorija i spontanost; Fuad Muhić (Sarajevo), Od Hegela do Lenjina na putu ka savremenosti; dr Ernst Vollrath (Köln), Svijesnost i spontanost kao kategorije pojma povijesti u Lenjina; dr Jonče Josifovski (Skopje), Lenjinov odnos prema filozofiji; Ivan Urbančić (Ljubljana), Pojam materije u Lenjina.

Posljednja (peta) plenarna sjednica Simpozija tematizirala je također filozofijski aspekt, njome je rukovodio dr Vanja Sutlić kao pretsjednik i dr T. Hribar, dr D. Rodin, dr P. Panzaru i dr P. Vranicki kao članovi radnog pretsjedništva. Pročitani su slijedeći referati: dr Ante Pažanin (Zagreb), Filozofija i politika u Lenjina; dr Predrag Vranicki (Za-

greb), Lenjin i demokratizam u partiji; dr Lenke Bizam (Budapest), O pojmu svečanog; D. Muhamed Filipović (Sarajevo), Lenjin i filozofija; Thomas Meyer (Frankfurt/Main), O nekim aspektima Lenjinove spoznajne teorije i dr Tine Hribar (Ljubljana), Dijalektika kao tehnika.

Osim navedenih referenata u rad Simpozija uključili su se, bilo u obliku referata ili opsežnijih diskusija, Indijac Devi Prasad sa izlaganjem o odnosu između Lenjina i Gandhia, Petru Panzaru (Bucarest) sa referatom o političkoj znanosti i suvremenosti s obzirom na Lenjina

i Gheorgiu Dolgu (Bucarest) sa općenitim razmatranjem Lenjinova djela s obzirom na suvremeni politički i ekonomski realitet, s posebnim osvrtom na prilike u Rumunjskoj.

Iako je referenata bilo mnogo, te je izgledalo da neće biti vremena za diskusiju, ipak je, osobito posljednjeg dana održavanja Simpozija veći broj diskutanata obogatio već razmatranu ili započeo i još nedirnutu tematiku. To su bili G. Gamulin, R. Miliband, F. Marek, A. Marušić, Z. Baletić, J. Marjanović, D. Sabolović, M. Filipović, M. Veselica, V. Mikecin, F. Muhić, i D. Rodin.

H. B.